

Թիւ 1

ՆՈՐ ՄԱՏՆԱԾԱՐ

Թիւ 1

ՊԵՐՃՈՒՀԻ ԵԱԶԸՃԵԱՆ

Հաշոյուն

ՀՈԳԻԻ ԵՐԱՆԳՆԵՐ

1810

Տպագրէ

ԱՆ

Օ. ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ և ՈՐԴԻ

Կ. ՊՈԼԻՍ

891.99

3Ա-16

16 NOV 2011

ՀՈԳԻԻ ԵՐԱՆԳՆԵՐ

«ԱՐԻԿԱ» ԳՐԱՏԱՆ

ԲԻՆ 37, ԳԱԳՐԱԳՐԱՆ ԳՐԱՆՈՒ, ԲԵՐՈ
Կ. ՊՈԼԻՍ

LIBRAIRIE "LA CILICIE"

N. 37 RUE CABRISTAN, BERN
CONSTANTINOPLE

30-16

Հ. 13
ՀԱՐ ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ ԹԻ 1

ՊԵՐՃՈՒՀԻ ԵԱԶԸՃԵԱՆ

ՀՈԳԻԻ ԵՐԱՆԳՆԵՐ

23237-59

1910
Հրատարակել
ՄԵԼՔՈՆ ՅԱԿՈԲԵԱՆ
Տպագրել
Օ. ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ և ՈՐԳԻ
Կ. ՊՈԼԻՍ

02-45062

ՀՈԳԻԻ ԵՐԱՆԳՆԵՐ

ԳԱԼԱՐՈՒՄՆԵՐ

Տուայտանքի պահեր կան
Ուր թաղծուտ, մութ ըստուերներ,
Տրամութիւնով անաւման,
Հողիս կ'ընեն տարուեր:

Ըստուերները կը յաճին,
Կը տարրանան յամբարար,
Հոն խզկելով քմածին
Անուրջներըս ոսկեաւար:

Նուրը ծաղիկ մը գլխիկոր,
Կամ չոր ձիւղ մը ազազուն,
Յուզումներով անաւոր,
Կը տանջէ զիս օրն ի բուն:

Սիրոյ անկեղծ ու մաքուր ,
Արտայայտումն աննըչան ,
Վէպերու մէջ կամ ալլուր ,
Կը մատնեն զիս տխրութեան :

Ու ես կ'ըզգամ չիթ առ չիթ ,
Շիջումն հոգւոյս կայծերուն ,
Յառումիս մէջ անքրթիթ ,
Երբ կ'երազեմ մոլորուն :

Ըստուերները կը յածին ,
Կը տարտամնան յուրօրէն ,
Ու ես կուլամ , առանձին ,
Տառապելով ամենէն :

ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

Յնորքով ապրող հոգիներն ամէն
Արբշտութիւններու կ'առաջնորդեմ ես ,
Մանց յոյզ կուտամ , սլացքներ պէս պէս ,
Ու վերացումներ որոնք միշտ կ'օրրեն :

Արբշտութիւններու կ'առաջնորդեմ ես ,
Շումանի հոգին խնկելով վերէն ,
Ու վերացումներ որոնք միշտ կ'օրրեն
Սարսուռի ձիւնը կը տեղամ կարծես :

Շումանի հոգին խնկելով վերէն ,
Բնութեան տարրերն իսկ կը զգան անտես ,
Սարսուռի ձիւնը կը տեղամ կարծես
Երկինքի կապոյտ բարձրութիւններէն :

Բնութեան տարրերն իսկ կը զգան անտես
Ներդաշնակութեանս թրթռումներէն ,
Երկինքի կապոյտ բարձրութիւններէն
Լոյս կը նշուեմ վառ շողերուն պէս :

Ներդաշնակութեանս թրթուռներէն
Քերթողն իր երգը կը հիւսէ աշապէս .
Լոյս կը նշուրեմ վառ չողերուն պէս ,
Յաւի կեանքերուն վրայ յամօրէն :

Քերթողն իր երգը կը հիւսէ աշապէս ,
Հեծեծանքներուս բոլոր վանկերէն ,
Յաւի կեանքերուն վրայ համօրէն
Էլտօրատոյի շաւիղս կը տեսնես :

Հեծեծանքներուս բոլոր վանկերէն ,
Սամէնի ձայնը կ'երգէ սիրակէզ .
Էլտօրատոյի շաւիղս կը տեսնես ,
Մղձաւանջներու ամպին վրայէն :

Սամէնի ձայնը կ'երգէ սիրակէզ
Մեղեղիներով լեցուն տարօրէն ,
Մղձաւանջներու ամպին վրայէն
Անուրջ-ծաղիկներ կը թափթփեմ ես :

Մեղեղիներով լեցուն տարօրէն
Քու միտքդ , ընթերցո՛ղ , միաթիւք , յուսակէզ , —
Անուրջ-ծաղիկներ կը թափթփեմ ես , —
Կը հեռացընեմ մութ տաղտուկներէն :

Քու միտքդ , ընթերցո՛ղ , միաթիւք , յուսակէզ ,
Դաշնակութեանս միջոցով նորէն ,
Կը հեռացընեմ մութ տաղտուկներէն ,
Հմայելով զայն յաւիտենապէս :

Լ Ռ Ի Ն Շ Ի Խ Ո Ւ Մ

Երազներու քնքուշութեան անձնատուր ,
Ըղձանքներու բոց տենդովը սարսրուեն ,
Աչքերդ յառած անհունին լուրթ ալքերուն ,
Վարդ փթթումներ հոն որոնել՝ ոսկեթոյր . . .

Մեղուններու , չղարջներու ծոցին մէջ ,
Կապոյտներու , փրփուրներու սիրահար ,
Գիրգ պաշտումներ միշտ անընկ խօլարար ,
Եւ ճանչնալ կեանքն իր յոյսերով վաղաչէջ :

Ինչու ըզզալ , ինչու սիրել և բաղձալ
Գեղեցիկին ու մաքուրին երկնային ,
Հոգիդ զուրկ է՝ երբ գգուանքէն քաղցր յոյսին ,
Երբ չեն տրուիր հոն գողտր յոյզեր հոգեզմայլ :

Ու կը հիւծի ամբիժ սիրտը յամօրէն ,
Չհասնելով բաղձանքներուն զենիթին ,
Մինչև այն օրն՝ ուր յոգնած և անձկազին ,
Մաշի , հատնի անոնց կրծոց կարօտէն :

ԱՍՈՒՊՆԵՐԸ

Պատշգամբն վրայ կեցած տառնձին ,
Կ'երագէի մտամուր , սեւեռուն ,
Աչքերս անթարթ յառած անծիր անհունին ,
Այդ ակնաթուղ գիշերներու մեծ պահուն :

Յանկարծ ասուպ մը սակավարս զէպի վար
Վազեց արագ , յետոյ գնաց անհետիլ ,
Սուղուիլ անհետ երկինքին մէջ լուսավառ ,
Լուռ չիլումովն հողիներուն գետածիլ :

Ու խորհեցայ : Անուրջներս ալ վաղաճջ
Ասուպներ չե՛ն , որոնք պահ մը չողջողուն ,
Կը բեկրեկին տարտամ կեանքիս մութին մէջ ,
Ուր չի վառիր փաղիւն կայծը յոյսերուն :

Եւ սակայն ես պիտի սիրեմ անձանծիր ,
Ասուպներն այդ միշտ խուսափուել , ոսկեղէս ,
Երազներուս հրթիռներն այդ լուսածիր ,
Մինչեւ որ ես ա՛լ նուազիմ անոնց պէս :

ՀԻԱՍՔԱՓՈԻՄ

Երբեմն անդայտ մշուշի մը թափանցիկ
ժանտամաներուն մէջէն յոյսի ոսկեհիւս
Ծիրկաթին մը կը նշմարեմ հիացիկ՝
Ընդերքուզուած տնեղոտ չունչովն իրձերուս :

Ու ես դիւթուած այդ լոյսերէն , չողերէն ,
Այդ քմածին հեռանկարն ակնաթուղ ,
Ըզմալլանքով միշտ կ'օրօրեմ , հեշտօրէն
Երանութեան մեղի սարսուռներ ըզզալով :

Բայց ըզձանքի ծաղիկներովն ավինածիր ,
Այդ լուռ շաւիղն եթերային ու սիրուած ,
Որ երազներս կը փայփայէր՝ ցանուցիր
Կ'անհետանայ խաւարի մը մէջ յանկարծ :

Մութը խելոյն թեւատարած կը տիրէ ,
Քարանայով հողիկս չուրջն անձկազին ,
Քաղքալով էութիւնըս հեռզհեռէ ,
Տրամաթախիծ յոյզերովը պատրանքին . . . :

ԶԻՒՆԻ ԶԳԱՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Զիւնին աննիւթ ծուէններն աղուոր երգ մը մեղմօրէն
կը մրմնջեն մութին մէջ, ու փրփուրէ քմալար
Նուրը ծաղիկներ հոլաթեւ եթերին մէջ կը ճախրեն,
Վարանքներով զարձգարձիկ թափթփելով վերէն վար:

Պատուհանէս կը դիտեմ: Զիւնին ամբիժ, կիւսային,
Բեհեզն անդայտ ամէն կողմ իր ոստայնը հիւսած է,
Իրերն ամէն կը կրեն դրոշմն իր մաքուր հպումին,
Ու ծաղիկներ միշտ կ'իյնան, նրբին, փափուկ կիտուածէ:

Արդեօք անհուն փունջ մըն է յամիկներու ձիւնեղէն
Հիւսուած գրգռտ մատներով հրեշտակներուն լոյս համակ
Որ կը քակուի յուլարար, թռչտելով երկինքէն,
Թէ չէ արդեօք ձիւնալանջ կարասներու ճեփներմակ,

Հաւարներու կաթնաթղբ փետուրներն են, թռիչքի
Խօլ խաղի մը միջոցին փրթած յանկարծ թևերնէն.
Ու այդ պահուն լուսինն այ նազեկագեղ կը հակի
Զինքը ծածկող մարմնաչէ վիժակներուն ետեւէն,

Արեւալիւի լուսածոր ցոլքեր տալով բեկրեկուն ,
Փետուրներու , ծաղիկի ալդ վրիւրուն յգլխանքին :
Երազանքի սարսուռ մը կը յածի շուրջն իրերուն ,
Զիւնին մեներդն ալ տակաւ կը նուաղի տխրազին :

ՀԱԿԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ամիսները կը թաւալին հապճեպով ,
Օղակ օղակ մեր կեանք-չղթան կազմելով ,
Մեր ապրած բիւր վայրկեաններուն մերթ ժպտուն
Մերթ ալ տխուր յուշերովը առլցուն :

Գարունն իր ջինջ պատկերներով զիւթական ,
Կը յաջորդէ տաղտուկներուն ձմեռուան ,
Անըջային ծաղիկներու նրբերիզ
Ծիածաններ նկարելով շուրջներնիս :

Թիթեռնիկներ ոսկեփողի , քիւրերփնեան ,
Ու թռչուններ քաղցրանուագ՝ բնութեան
Այդ զգլխիչ չքեղանքին թրթռուն
Հրապուրը կ'աւելցնեն օրն ի բուն :

Ամէն բան կեանք , զուարթութիւն կը բուրէ ,
Անոնց համար որոնք միշտ զերծ հագերէ ,
Երջանկութեամբ յաւէտ գինով , օրօրուն
Կը նշմարեն հեքոտ արեւն օրերուն :

Սիրտեր ալ կան սակայն որոնք տրամագին ,
Անկերջ ու մութ ձմեռուան մը կեանքն ունին .
Տուայտանքներն իրենց մաշող , սնասնաման ,
Ձի գեղերվներ բոսոր այդ մը բերկրութեան :

Անոնց հոգին անձաւ մըն է ցաւերու ,
Ձոր արեւի ճառագայթ մը կենսատու
Ձի թափանցեր . երջանկութեան ծիլ մը , Տէր ,
Փթթեցո՛ւր այդ սիրտերուն մէջ անձնուէր :

ԵՐԲԵՄՆ ԵՒ ՇԻՄԱՅ

Ձեռքիս մէջն է , կը զխոսմ՝ զայն կրագուն ,
Լուսանկարն այդ ժպտաղէմ պղտիկին ,
Միակ ապրող յիշատակը կաթողին
Մանկութեանըս անգխտակից օրերուն :

Շղարչներու և ժանեակի ձիւնեղէն
Թաւշափափուկ զրգանքին մէջ պարուրուած ,
Կը ժպտի միշտ անմեղօրէն , անկապած ,
Յափշտակուած զինքը կարթող իրերէն :

Իր նայուածքը՝ ճառագայթի չափուան ,
Ազօտած չէ երբեք ցաւի տխրահալ
Արցունքով մը տնեղայայդ . իր հոգին ալ՝
Անմեղութեան վճիռ սրուակ կիւսական ,

Ձոր չէ յուզած կեանքի ցնցող ոչ մէկ վիշտ ,
Կը յորդի , խօլ , քմայալար տնեղերով .
Տղու հոգին այդ մանկունակ , անպրդով ,
Ախ , ո՛ւր էր որ կարենայինք պահել միշտ :

Շ Օ Բ Է Ն

Հրայրքի բոցեղ , կթերաբլաց ,
Հրախաղութիւն անակերջ , լուսայեռ ,
Ուր տնչանքներու շքեղ հրթիռներ ,
Ճախրանքներ կ'ընեն զէպի երազուած

Ոլորաներն անկզր կատարելութեան ,
Իրենց բիւրերանց կայծերուն աղուոր ,
Դիւթանքներն ազիւն տեղալով բոլոր ,
Սմբողջ շափեղայ , ամբողջ կարկեհան ,

Զգացումներու ծով մը անսահման ,
Ուր ջինջ վտակներ յոյզերու անծիր ,
Զարդիթով լեցուն , ցնորքով արբչիւ ,
Մոլեգին պար մը անդուլ կը զառնան :

Սիրաբոյր բոյն մը թռչունի սիրուն ,
Ուրկէ հծծիւններ ցաւի արտապին ,
Եւ տխուր վանկեր յաճախ կը լսուին ,
Ճնցող սարսուռներ տալով սիրտերուն :

Բուրաստան մը ճոխ ներդաշնակութեան ,
Ուր գիրգ ծաղիկներ անմահ , հոյաշէն ,
Երաժշտութեան մուշկովը կ'օծեն ,
Ամէն անոնք որ իրենց մօտենան :

Բնութեան տարերն այսպէս միացած ,
Հրթիռ , ծով , թռչուն , ծաղիկ կը լուծուին ,
Ձուլելու համար Շօրէնի հողին ,
Համակ թռիչ , բոյր , անուրջ և քերթուած :

1907 Ի ՅՈՒՇԱՏԵՏՐՍ

Ժապաւէններով կապուած նրբոյր ,
Յուշատեարներս անցեալ տարիի ,
Գգրոցիս խորը պահած եմ բոլոր ,
Որոնց ծալքին մէջ իմ կեանքս կ'ապրի :

Ու կուգեմ անոնց կցել իմ վերջին
Յուշատեարս զոր ձեռքս բռնած եմ ,
Կը թղթատեմ զայն խանդաղատագին ,
Վերջացող տարուան այս իրիկուան զէմ :

... Ի դուր կը ջանամ գտնել անոր մէջ
Իրեն գոյութեան իրաւունքն արդար ,
Ոչ մէկ իրական երջանկութեան էջ
Որ ինծի խորհիլ կամ երազել տար :

Ու կը զարձընեմ թերթերն անհամբեր ,
Գտնելու համար անկիւնէ մը գէթ ,
Գոհունակութեան ժպիտ մը տարրեր ,
Ապրուած կեանքի ցոլքն երանաւէտ :

Մեկամազձուլի ման ստուեր մը կուգայ ,
Դէմքըս գունատիկ ցաւատանջօրէն ,
Ու ջղազրգիւ , թէեւ ակամայ ,
Անոր թերթերը , լո՛ւռ փեթրտելէն ,

Կը յանձնեմ բոսոր , ճարճատող բոցին ,
Որ իր հրեղէն բորբ լեզուակներով ,
Կ'ուտէ , կը լափէ , — հաճո՛յք քմածին , —
Կեանքիս անօգուտ տարին ալրելով :

ՇՕՐԷՆԻ ՄԱՂԵՐԳԸ

Ցաւի տրտում՝ հեծքեր են որ կը լսուին
Անըջայտիկ հոգիի մը ալքերէն ,
Թաղծոտ երգ մը անդրշիրմի ողբազին ,
Որ կը հեծէ միօրինակ , զառնօրէն :

Բայց բողոքի ամպրոպ մը մերթ գոռալով
Սպառնացայտ կը փոթորկի յեղակարծ ,
Ընդմիջելով այլ յանկերգը հոգեխոռով
Որ արցունքով և ցաւով է կազմուած :

Յետոյ անուշ մեղեդի մը յամբարար
Կը թրթըռայ , ծփանքի պէս օրօրուն ,
Պաղատանքի մրմունջ մըն է տրամալար ,
Որ կ'աղօթէ , կը զալարուի այլ պահուն :

Աղօթքն է ան մահամերձին դալկազէմ ,
Ուր ապրելու կարօտախտը տիրական
Աղերսագին կը տրանչայ մահուան դէմ ,
Որ անտղօք և անլուծ է , օ՛հ , այնքան :

Յաւի տրտում վանկեր նորէն կը լսուին ,
Անձկամոլոր այդ հոգիին խորերէն ,
Թաղծոտ երգը անդրշիրմի ողբազին
Կը հեծէ միշտ միօրինակ , դառնօրէն :

Վերջին հզօր պայքար մըն ալ լողորբի ,
Ու անկէ վերջ հառաչանքը յուսարեկ ,
Համակերպած հոգիին որ կը կըքի
Չհասած իր խոհալին ալ երբեք :

Հծծիւնները հետզհետէ կը մարին ,
Կը յամենան մութ չհշտերով արտմացած ,
Թաղումն է որ կը կատարեն իր անձին ,
Երազներուն սեւ թափօրին միացած :

ԶԶՈՒԱՆՔ

Կ'ըզձայի ես մերթ թեւեր ունենալ
Եւ հեռանալ այս աշխարհէն միթին ,
Ուր կեանքը , յաճախ այնքան լուսավալ ,
Կը տոգունի կոշտ հպումէն նիւթին :

Թեւեր ունենալ , թիթեռնիկի պէս ,
Խոյս տալ մարդկութեան զազիր չփումէն ,
Երազի աշխարհն ասպատանիլ վէս ,
Չարին անտեղեկ , խանդավառօրէն :

Հոս ամէն ծաղիկ իր մէջ կը պահէ ,
Թոյնի ծիլ մը ժանտ , և ժպիտներուն
Խորն իսկ , երբ փորձես քննել , բիւրեղէ
Աբցունք մը զողողջ կ'այրի սարսըռուն :

Երջանկութիւնը վայելքի աղուոր
Պահեր միայն մեզ կուտայ՝ անցնող , սին ,
Մինչ կը տենչայի ես հողիովս որ
Այդ վայրկեանները յաւէտ տեւէին :

Հոս մանկալը կը չփոթուի միշտ
Փշուտ ու անդէտ դժնիքներուն հետ,
Եւ ոտքերուն տակ օր մը, ամբարիշտ
Կը կոխկրտուի, ըլլալով անհետ:

Սմեռն փայլուն աստղերը անդամ,
Կը տեսնես յանկարծ որ կ'ըստուերտին,
Մթնադոյզ ամպի սահանքներ տարտամ
Կը չըջապատեն վառ գոյութիւննին:

Աշխարհ մը ըլլար, մաքուր, տեսլային,
Ուր սաւառնէի անհող, անվէներ,
Ուր վիշտեր հողիս չվրդովէին,
Եւ պիղծ շունչ մը զայն կրօնք չաղտտէր:

ՅԱՆԿ

Պայտումներ	5
Նրաժեսուրիներ	7
Լսին երեւում	9
Ստույները	11
Հիսարափում	13
Ձիւնի զգայնութիւններ	15
Հակադրութիւններ	17
Նրբումն եւ Հիմայ	19
Ծօրէն	21
1907ի Յուշանշան	23
Ծօրէնի մահերը	25
Զգումներ	27

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0347407

29

807

4533 P

ՆՈՐ ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ

Նոր հրահարակութիւններու այս շարքը պիտի ծառայէ գրականութիւնը ժողովրդականացնելու եւ օրուան կարելու դէպքերուն մասին լուրջ ու խոհական գաղափարներ յայտնելու :

Գրական, գիտական, պատմական, իմաստասիրական, բանաստեղծական եւ երգիծական նիւթեր պիտի պարունակէ ինքնագիր կամ քարգմանաբար, ու ազատ պիտի ըլլայ որ եւ է կողմնակցական ոգիէ :

Ամէն անոնք որ կը փափաքին աշխատակցիլ մեզի, իրենց ձեռագիրը մասնաւոր ֆնուրեան մը ենթարկելէ ետքը կը յանձնուի սպագրութեան :

Հեղինակն ինչ Լաւոյստի անդայի :

Ձեռագիրները պէ՛տք է ուղղել՝

ԽՖՍՀ-ի ՆՈՐ ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ :

Տպարան ԹՆՆԻԿ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ և ՈՐԳԻ
ՂԱՆԱԹԻԱ, ՌԵԴԱԿՏ-ԲԱԶՄԱ, ԿԻՆԼՂԱՍԷ ԽԱՆ ԹԻՒ 12

Յաջորդաբար պիտի երեւան :

ԱԼՓԻԱՐ Յ.
ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ Ա.
ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ ՏԻԳՐԱՆ
ԶՕՀՐԱՊ ԳՐԻԳՈՐ
ՆԱԶԱՐԵԱՆՅ ՀՐԱՆՏ

ՇԻՐՎԱՆԶԱՏԷ
ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ ՄԵՐՈՒԺԱՆ
ՍԱՅԱՊԱԼԵԱՆ ԺԱԳ
ՍԵՒԱԿ Ռ.
ՏԷՄԻՃԻՊԱՇԵԱՆ ԵՂԻԱ